

Museo kannattaa kunnalle

Kolme hyvää syytä ottaa museo
mukaan kunnan strategioihin

Museo kannattaa kunnalle

Museoiden etujärjestö Suomen museoliitto kannustaa kuntapäättäjiä ottamaan museot osaksi strategista kehittämistä. Tarjoamme kolme hyvää syytä ottaa museot mukaan kunnan strategioihin: Museo luo elinvoimaa, Hyvinvointia museosta ja Lasten ja nuorten museo.

Museot kuuluvat kunnan kehittämisen keskiöön, koska museo on investointi tulevaisuuteen. Museo tuottaa pitkällä aikavälillä elinvoimaa, hyvinvointia ja osallisuutta. Museoon sijoitettu euro palautuu moninkertaisesti taloudellisina, sosiaalisina ja kulttuurisina hyötyinä.

Nykyaikainen museo on paitsi muistiorganisaatio, se on myös yhteisö ja media – strateginen kumppani, joka kannattaa kutsua mukaan moneen. Näin museon vaikuttavuudesta hyötyvät entistä laajemmin kunnan eri sektorit, ja yhä useammat asukkaat sekä vierailijat kohtaavat museon laajalaisen toiminnan piirissä.

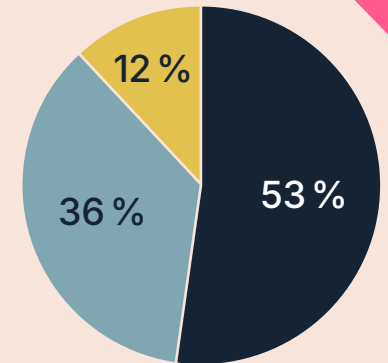
Kuntien ylläpitämillä museoilla on Suomessa suuri arvo. Kunnat ovat määrällisesti Suomen merkittävien ammatillisia museoita ylläpitävä taho, ja kunnat rahoittavat myös muita kuin omia museoitaan.

Museo on kunnalle investointi, joka kantaa pitkälle tulevaisuuteen.

Museoiden ja kulttuuriperinnön arvo tunnistetaan laajasti kunnissa

Onko museo tai kulttuuriperintö mainittu kunnan tai kaupungin nykyisessä strategiassa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Lähde: Museoliiton Museobarometri 2026

Kulttuuriperinnön ylläpitäminen ja käyttö sekä paikallisen identiteetin tukeminen toteutuvat kuntien kulttuuritehtävistä parhaiten

76 % manner-Suomen kulttuurivastaavista arvioi, että kunta edistää hyvin tai erittäin hyvin kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa.

76 %

Lähde: Cupore, Peruspalvelujen arviointi 2023: kuntien kulttuuritoiminta

Museo luo elinvoimaa

8 M

Museoihin tehdään vuosittain yli 8 miljoonaa käyntiä.

Museokävijät kuluttavat museopaikkakunnilla jopa 540 miljoonaa euroa.

80 %

80 % suomalaisista haluaa nähdä kulttuuriperintöä matkustaessaan.

Museo luo elinvoimaa

Museot ovat alueillaan elinvoimatekijä ja osa alueellista kulttuuri- ja elinkeinopolitiikkaa. Osassa Suomen kaupunkeja museot ovat myös rakenteellisesti tai toiminnallisesti osa elinvoimaa tukevia rakenteita.

Museo on paitsi kuntalaisten kulttuuripalvelu, se on myös innovaatioympäristö ja luovan talouden alusta, joka synnyttää ympärilleen uutta liiketoimintaa. Museopalveluihin kytkeytyy mm. digitaalisen kehittämisen kumppanuuksia, tapahtumataloutta ja museoelämystä täydentäviä palveluita, kuten kahviloita ja ravintoloita. Museo on ekosysteemin ydin, jonka menestys ruokkii muita toimijoita.

Museot luovat ympärilleen kysyntää, joka on moninkertainen verrattuna niiden saamaan julkiseen tukeen. Museosta hyötyy koko alue. Museot ovat kaupoille, majoitus-

ja ravintolapalveluille sekä liikenneyrityksille hyvä kumppani. Kaikki tämä tuo verotuloja.

Kulttuurimatkailija valitsee kohteensa useimmiten sen perusteella, kuinka houkuttelevia museoita, kulttuuriperintökohteita ja taidetta on tarjolla. Peräti 80 prosenttia suomalaisista haluaa nähdä kulttuuriperintöä matkustaessaan.

Matkailijoiden lisäksi museot houkuttelevat asukkaita ja etenkin koulutettua väestöä sekä lapsiperheitä. Museot vahvistavat paikallista identiteettiä osana kunnan pitovoimaa. Valtaosa, 76 prosenttia suomalaisista sanoo, että kulttuuriperintö lisää asuinalueen viihtyisyyttä ja arvoa. Myös taidemuseoiden tuottamalla ja ylläpitämällä julkisella taiteella on vahva kannatus. 70 prosenttia suomalaisista haluaa kokea taidetta arkisissa ympäristöissään.

Serlachius-museokohteet Kartano ja Pääkonttori ovat tärkeä osa taidekaupunki Mänttä-Vilppulaa. Kuva Touko Hujanen.

Näin museo kytkeytyy kunnan elinvoimatavoitteisiin

- **Museo kuuluu kaupunki-strategiaan.** Esimerkiksi Turku 2030-luvulla -kaupunki-strategiassa asetetaan tavoitteeksi, että Turku on 2030-luvulla pohjoismaiden pääkaupunkien vertaisena tunnettu kulttuuri-, liikunta-, tapahtuma- ja matkailukaupunki. Historian ja tulevaisuuden museo on yksi elinvoimatekijöistä, joka tarjoaa tulevaisuudessa kansainvälisenkin houkuttelevia ja innostavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä.

Oulun kaupunkistrategia 2030 tavoittelee kulttuuri-ilmanmuutosta, jossa mm. Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi Oulu2026 vahvistaa veto- ja pitovoimaa. Museo- ja tiede-

keskus on mukana kehittämässä kaupunkikeskustaa, kohtaamispaikkoja ja edellytyksiä yritysten uusille toimitilainvestoinneille.

- **Museo mukaan kunnan elinvoimaohjelmaan.** Esimerkiksi Taidekaupunki Mänttä-Vilppulan elinvoimaohjelmassa Serlachius-museo on olennaisen tärkeä brändin vahvistaja taidekaupungissa. Elinvoimaohjelma on Mänttä-Vilppulassa osa kaupunkistrategiaa. Rautalammin kunnan Leipee ja lempee -elinvoimaohjelma nostaa yhdeksi painopisteekseen kulttuurin, liikunnan ja yhteisöllisyyden. Hieno museokortteli mainitaan paikalliseksi valtiksi.

- **Museon vetovoima on valtti matkailustrategiassa.** Porin matkailun ja tapahtumien tiekartta 2025–2030 nostaa museot esimerkiksi henkisen ja fyysisen kulttuuriperinnön kokonaisuudesta, jota muilla kasvavilla kaupunkiseuduilla ei ole valttiinaan. Kävijäkysely osoittaa, että Porin museot ovat nousseet merkittäväksi matkailuvaltiksi, joilla on potentiaalia houkutella kävijöitä myös vilkkaan kesäsesongin ulkopuolella. Nurmijärven Kulttuuri-, matkailu- ja tapahtumaohjelmassa 2022–2030 puolestaan tunnistetaan, että kulttuuri luo elinvoimaa, vetovoimaa ja lumovoimaa. Kehittämistoimenpiteenä mainitaan mm. aktiivinen Museokortti-kampanjointi.

Serlachius Kartano
Mänttä-Vilppulassa.
Kuva Sampo Linkoneva.

Hyvinvointia museosta

95 %

95 % kokee taiteen ja kulttuurin vaikuttavan positiivisesti omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen.

24 h

Museokäynnin hyvinvointivaikutukset kestävät keskimäärin koko päivän ajan.

Tutkimusten mukaan kulttuurin harrastajat elävät muita pidempään.

Hyvinvointia museosta

Museo vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia monin tavoin. Osallisuus tarkoittaa museossa yhteistä tekemistä ja myös syvällisempää henkistä pääomaa, joka tuo ihmiset osaksi yhteisön tarinaa. Museo voi sitoa muualta muuttaneen väestön uuteen kotipaikkaansa, kun se tiedon, taiteen ja elämyksen kautta avaa yhteisön arvoja ja arvostuksia.

Museokäynti on kokemus, joka kohentaa omaa hyvinvointia. Se tukee kognitiivista ja fyysistä hyvinvointia. Museossa vieraillaan usein yhdessä muiden kanssa, ja samalla vahvistuu sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi tunne merkityksellisyydestä ja yhteenkuuluvuudesta. Vaikutukset korostuvat epävarmoina aikoina, kun resilienssi uhkaa horjua. Museo näyttää, kuinka haasteista ja vaikeuksista on ennenkin selvitty.

Ikääntyvän Suomen kannattaa huomioida museot hoivamurroksessa, jossa luodaan hyvän hoivan periaatteita väestölle. Kulttuurin mittavat ja laajat hyvinvointivaikutukset on osoitettu mm. WHO:n laajassa raportissa, jossa kulttuurilla on yhteys sekä terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn että sairauksien hoitoon ja hallintaan.

Museoilla on paikka kuntien lakisääteisessä ja strategisessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus ovat luontevia paikkoja tuoda esiin kunnan työtä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi. Joskus sektorien rajat ylittävä yhteistyö syntyy ketterästi ruohonjuuritasolla – kannattaa poimia onnistuneet käytännöt naapurikunnista tai kauempaakin.

Mukkulan koululaiset tutustuvat Ekho Collectiven Ahto-teokseen Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvassa. Kuva Karoliina Redsven, Lahden museot.

Näin museo edistää hyvinvointia kunnassa

- **Museo on osa kunnan kulttuuri-hyvinvointisuunnitelmaa**, jollainen jo valtaosalla kunnista on (81/100 pistettä Teaviisarissa 2023). Esimerkiksi Riihimäellä kulttuuri-hyvinvointisuunnitelmaa toteuttavat paikalliset museot Museokeskus Riemu, Suomen lasimuseo, Suomen Metsästys-museo ja Valtakunnallinen Työväentalomuseo. Museon tehtäviä kulttuurihyvinvoinnin edistämässä ovat mm. kulttuuri-kasvatus, kulttuuriperintötyö ja paikallisen identiteetin sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen ja sosiaalisen kanssakäymisen sekä merkityksellisyyden kokemuksen edistäminen.
- **Museo kuuluu kunnan hyvinvointikertomukseen.** Jo lähes kaikissa kunnissa (93/100 pistettä Teaviisarissa 2023) kunnan hyvinvointi-kertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyy tavoitteita kunnan kulttuuritoiminnasta. Esimerkiksi Lahdessa raportoidaan museon ja perusopetuksen yhteistyöstä koulujen ja alueen oppilaitosten kanssa. Museot järjestävät

senioritapahtumia, ja saavutettavuutta kehitetään pitkäjänteisesti sekä fyysisen että psykologisen saavutettavuuden näkökulmista. Historiallisen museon *Muistamo – Päijät-Hämeen tarinoiden tallentaja* on hieno esimerkki osallistavasta toiminnasta, joka herättää keskustelua merkityksellisistä paikoista eri puolilla Päijät-Hämettä.

- **Sektorit ylittävä yhteistyö voi syntyä ketterästi.** Porin museoiden tapahtumasta on kasvanut Kulttuuriresepti-konsepti, joka toimii sairaaloiden, psykiatristen poliklinikkojen, ikäkeskuksen, kulttuuri- ja taide-neuvolan, yhdistysten ja järjestöjen sekä kulttuuritoimijoiden yhteistyönä. Kulttuurireseptillä pääsee ilmaiseksi kulttuuri-kohteeseen, kuten museoon.

Muistamo-tapahtumissa keskustellaan merkityksellisistä paikoista. Kuva Lahden museot.

3

Lasten ja nuorten museo

78 %

78 % museoista tarjoaa
ilmaisen sisäänpääsyn
lapsille ja nuorille.

5 K

Museot järjestävät
vuosittain yli 5 000 työpajaa
lapsille ja nuorille.

Yli 600 000 päiväkotikäistä,
koululaista ja opiskelijaa vieraili
museumissa vuonna 2023.

Lasten ja nuorten museo

Museot palvelevat kaikenikäisiä kasvavia kuntalaisia. Päiväkotiryhmät, koululaiset ja opiskelijat ovat museoiden tärkeitä asiakkaita, joille tarjotaan omia palveluja. Kulttuuriperintökasvatus auttaa lasta kasvamaan osaksi yhteisöään ja ymmärtämään yhteistä historiaa. Museon taidekasvatus syventää ja täydentää opetusta sekä innostaa harrastamaan.

Kuntien strategisessa kehittämisessä museot kytkeytyvät etenkin kulttuurikasvatussuunnitelmiin, ja monin paikoin lapset sekä nuoret on nostettu kunnan strategian kärjiksi. Museo on kumppani, joka luo kuntalaiselle pienestä pitäen elinikäistä suhdetta taiteeseen ja kulttuuriin.

Museotyö kytkeytyy tiiviisti opetukseen ja kasvatukseen.

Erityinen yleisösuhte lapsiin ja nuoriin osoittaa, kuinka museoinvestoinnit palaavat laajasti kunnan käyttöön. Vuonna 2022 Suomen museoissa järjestettiin lähes 10 000 työpajaa, joista yli puolet oli suunniteltu lapsille ja nuorille. Valtaosa lasten ja nuorten museokäynneistä on ilmaiskäyntejä, mikä parantaa museoiden saavutettavuutta merkittävästi.

Museossa nuori saa tilaa ja paikan toimijuuteen. Museon tärkeä tehtävä on vahvistaa toivoa ja rakentaa uskoa tulevaisuuteen. Lapset ja nuoret pääsevät museossa luomaan tulevaisuusperintöä: tekemään valintoja, tekoja ja käytäntöjä, jotka vaikuttavat tulevaisuuden rakentumiseen. Panostus lasten ja nuorten museopalveluihin on tulevaisuusteko.

Aineen taidemuseo tekee laajaa yhteistyötä ja innostaa taiteen pariin Torniossa. Kuva Jari Hannuniemi.

Näin museo kytkeytyy lasten ja nuorten palveluihin

- **Lapset ja nuoret strategian painopisteiksi.** Helsingissä lapset ja nuoret ovat yksi kaupunki-strategian painopistealueista, ja myös Helsingin taide- ja kulttuuri-visio nostaa keskiöön elinikäisen suhteen taiteeseen ja kulttuuriin. Museot toteuttavat tavoitetta Kulttuurin kummilapset -toiminnassa, jossa Helsingin kaupunginmuseo, Suomen kansallismuseo, Designmuseo ja Tiedemuseo Liekki kutsuvat

kaikki vuonna 2023 syntyneet helsinkiläiset lapset ja heidän perheensä mukaan museoiden tapahtumiin. Viestintää tehdään yhdessä neuvoloiden ja leikki-puistojen kanssa, ja tavoitteena on saada toimintaan mukaan muun muassa eri kielisiä perheitä. Kulttuurin kummilasten tapahtumat ovat perheille maksuttomia, ne rahoitetaan Helsingin kaupungin ja Jane ja Aatos Erkon säätiön tuella.

- **Museo kannattaa kytkeä kulttuurikasvatussuunnitelmaan.** Noin 80 prosentilla suomalais-kunnista on kulttuurikasvatussuunnitelma, joista jo monissa mainitaan museot. Esimerkiksi Espoon KULPS-kulttuuripolulla esiopetukseen osallistuvat saavat mielin määrin museokokemuksia Gallen-Kallelan Museossa, EMMA Espoon modernin taiteen museossa, Espoon Kaupunginmuseo KAMUssa ja Suomen luontokeskus Haltiassa.

- **Museo tukee lasten ja nuorten hyvinvointia.** Torniossa Aineen taidemuseo on ollut mukana laatimassa mm. Lasten ja nuorten hyvinvointi- ja turvallisuusohjelmaa. Museo toimii yhteistyössä lasten ja nuorten palveluiden kanssa varhaiskasvatus- ja koululaisyhteistyössä, tarjoamalla toimintaa ja sisältöjä, järjestämällä tapahtumia sekä taiteen ja kulttuurin työpajoja. Yhteistyössä ovat mukana myös kolmas sektori ja eri tukipalveluissa olevat nuoret. Taidemuseo tekee luku-vuosittain taidekasvatustavoitteen, jonka pohjalta varhaiskasvatustavoitteet ja toimintatavat on määritelty erillisessä museopedagogisessa ohjelmassa.

Aineen taidemuseon taidekasvatustavoitteet tarjoaa palveluja ja elämyksiä monen ikäisille kuntalaisille. Kuva Jari Hannuniemi.

Lisätietoa ja lähteet

Museoiden taloudellinen vaikuttavuus. Piekkola, Hannu; Suojanen, Otto; Vainio, Arttu. Vaasan yliopisto 2013

Museoiden kävijätutkimus 2021: Aluetaloudelliset vaikutukset. https://museoliitto.fi/wp-content/uploads/2023/11/Museoiden_kavijatutkimus_Aluetalous_28-2-2022-Vain-luku.pdf

Kulttuurimatkailun vaikuttavuus-selvitys: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-054-5>

Kulttuuriperintöbarometri 2021. Museovirasto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö. <https://www.museovirasto.fi/fi/palvelut-ja-ohjeet/julkaisut/kulttuuriperintobarometri>

Julkisen taiteen kysely 2022, Taiteen edistämiskeskus. <https://www.taike.fi/fi/file-download/download/public/1451>

Chatterjee, H. & Camic, P. (2015). The health and well-being potential of museums and art galleries. *Arts & Health*, 7(3), 183–186.

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/329834>.

Falk, John H.; Nicole, Claudio ja Meier, David. Measuring the Public Value of Finnish Museum Experiences. Institute for Learning Innovation, 2023.

Demos Helsingin Hoivan uusi logiikka -hanke. <https://museoliitto.fi/hoivan-uusi-logiikka/>

Museoviraston Museotilasto: <https://www.museotilasto.fi>

Valtioneuvoston periaatepäättös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030: <https://okm.fi/julkaisu?pubid=URN:NBN:fi-fe2023021527420>

Museoliiton Museobarometri: <https://museoliitto.fi/julkaisut-ja-tutkimukset/>

Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cupore: Peruspalvelujen arviointi 2023: kuntien kulttuuritoiminta. <https://www.cupore.fi/uutishuone/ppa-raportointi/#tiivistelma>

Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-557-0>

Kulttuuripoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:55. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-569-6>

Valtioneuvoston periaatepäättös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-895-6>